

MERDEKA

Nr 28 - mars 2006

ÖSTTIMOR

Information

Västpapua – motstånd mot förtryck och miljöförstöring

I de centrala delarna av Västpapua i Grasbergs högland ligger världens största guldgruva som exploateras av Mc Moran Freeport Inc.

Ett kontrakt undertecknades 1967, d.v.s. två år efter att militären under ledning av general Suharto hade tagit över makten genom en mycket blodig statskupp. En av avtalets klausuler säger att företaget har rätt att flytta lokal befolkning om det behövs. I avtalet nämns inget

om att särskild hänsyn skall tas till de lokala urinvånarnas mänskliga rättigheter, deras kultur och deras förfäders arv.

Stor guldfyndighet

I början gällde kontraktet utvinning av koppar, men 1988, då det dåvarande kontraktet förnyades och förlängdes på 30 år, upptäckte bolaget en guldfyndighet som uppskattas kunna ge en inkomst för företaget på mellan 50 och 60 miljarder USA-dollar. Den nya guldfyndigheten gör Grasberg till världens största guldgruva. Antalet anställda är 18.199, varav 97,2 % är indonesiska medborgare och 2,8 % utlänningar. Av indoneserna är bara 26 % papuaner. Folk upptäcker att det finns möjligheter att tjäna pengar genom att leta efter guld i gruvavfallet, som dumpats eller forslats bort av regnvatten från gruvområdet. Det sägs att man kan hitta upp till mellan 10 och 20 gram guld per dag. Eftersom obehöriga inte har tillträde till gruvområdet, samarbetar de som letar efter guld med militären för att komma in i det förbjudna området. Deras samarbete är dock inte problemfritt.

Fortsättning på sidan 3

**Nyheter från Östtimor,
Västpapua, Aceh och Indonesien**

Merdeka & ÖsttimorInformation

Västpapua — Motstånd mot förtryck och miljöförstöring	1
Redaktören har ordet	3
Varför bry sig om världen?	4
Inbjudan till årsmöten	4
Historisk chans i Aceh kan gå till spillo	5
Brev till riksdagen om bistånd till Aceh	7
GAM upplöst	7
Östtimorkommitténs medlemsmöte	8
Chega! - Nog!	9
Dödsskjutningar vid gränsen	10
Oljeavtal Östtimor-Australien	11
Guvernörsval i Västpapua	11
Östtimor och FN nu	12
Riksdagsmotioner: Indonesien och Västpapua	13
Den aktuella situationen i Västpapua	14
Rättelse	14
Båtfolket från Västpapua	15
Kortfakta	16

Prenumeration 125 kronor för 4 nummer
Lösnummer 35 kronor
Östtimorkommittén
c/o Pollák
Wiboms v 12, 2 tr
171 60 SOLNA
Tel 08-27 24 27
epost pren@osttimorkommitten.se
Plusgiro 1 81 92-5

Merdeka & ÖsttimorInformation

Ansvarig utgivare:
Gabriel Jonsson

Redaktör:
Gabriel Jonsson

Redaktionsadress:
Gabriel Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
redaktor@osttimorkommitten.se
Tel 08-33 62 47

Layout:
Östtimorkommittén

Adresser:
Föreningen ett Fritt Papua
c/o Thomas Petersson
Nybodagatan 10
171 42 SOLNA
Plusgiro 4 19 12 84-1

Östtimorkommittén
c/o Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
Plusgiro 1 81 92-5

Tryck:
Daus Tryck & Media AB

ISSN Nr: 1402-2559

Annonsspriser på begäran

Redaktören har ordet

Utvecklingen i Acehfrågan är alltså den mest positiva nyheten från den indonesiska övärlden. Rörelsen för ett fritt Aceh (GAM) är nu upplöst och de indonesiska soldaterna och poliserna är tillbaka i Jakarta. Aceh Monitoring Mission med 231 man från EU-länder och nationer i Sydostasien har skapat ett tryggt säkerhetsläge. Betydelsen av fred kan inte underskattas: återuppbyggnaden efter tsunamin beräknas ta flera år. För att påverka inriktningen på Sveriges bistånd till Aceh skrev Östtimorkommittén i januari ett brev riktat till riksdagen och riksdagens utrikesutskott. Professor Olle Törnquist ger i sitt bidrag till detta nummer en utförligare behandling av detta tema.

Även om flera omständigheter talar för att fredsavtalet från den 15 augusti kommer att hålla, finns det två orosmoment. Det ena är att det indonesiska parlamentet, som måste ratificera fredsavtalet för att det skall träda i kraft, är splittrat i frågan. Därför kommer de lokalval som ursprungligen var planerade att hållas i april kanske inte hållas förrän i maj-juni. Det andra är hur splittringen bland aceheser inom och utanför Aceh om fredsavtalet som vi beskriver kommer att påverka fredsprocessen.

I Östtimor är den senaste tidens största nyhet som vi här presenterar att mottagnings-, sannings- och försoningskommissionen lagt fram sin rapport på 2.500 sidor om övergrepp mot de mänskliga rättigheterna begångna under åren 1974-1999. Den innehåller även rekommendationer till de länder som understödde Indonesiens ockupation att betala skadestånd till Östtimor och att de ansvariga för övergreppen skall ställas inför rätta. President Xanana Gusmão lade fram rapporten i parlamentet i november och i januari i FN:s säkerhetsråd. Behovet av goda relationer med Indonesien gör dock att Östtimors regering är obenägen

att agera för att rapportens rekommendationer skall genomdrivas.

Två andra nyheter från Östtimor vi rapporterar om är gränsintermezzot i januari, som krävde tre indonesers liv, och undertecknandet av ett oljeavtal med Australien. Döds-skjutningarna är en ytterst beklaglig händelse: man får verkligen hoppas att frågan blir löst på ett för båda parter tillfredsställande sätt. Oljeavtalet är långt ifrån perfekt, men det skapar ändå möjligheter för Östtimor att utveckla landet. Förhoppningsvis blir inte oljan såsom varit fallet för flera andra oljeproducenter en "resursförbannelse" ("resource curse"), alltså en tillgång som snarare varit en nackdel än en fördel för ekonomin. En rapport från kommitténs medlemsmöte den 7 december på 30-årsdagen av den indonesiska invasionen och ett bidrag om fortsatt FN-närvaro i landet hör också till innehållet.

Som vanligt är utvecklingen i Västpapua den dystraste i den indonesiska övärlden. Att Susilo Bambang Yudhoyono är Indonesiens förste direktvalde president har inte förändrat någonting alls. Yopy Mambrasar från Forum Coalition for Papuan Independence belyser i sitt bidrag väl hur hatade indoneserna är i området och hur starka kraven på självständighet är. Miljöpartiets riksdagsmotion från september som vi också presenterar ger en klar bild av de besvärliga ekonomiska förhållanden som lokalbefolkningen lever under. Den motion som partiet då lade fram om Indonesien visar att läget för de mänskliga rättigheterna är dåligt även i andra delar av riket. De senaste händelserna i Västpapua skildras - bl.a. har 43 människor nyligen flytt med båt till Australien. Missnöjet med det indonesiska styret går inte att ta miste på.

Gabriel Jonsson

Fortsättning från sidan 1

Mycket föroreningar

Företaget dumpar tusentals ton icke-behandlat gruvavfall i floderna Ajkwa, Aghawagon och Otomona. Enligt undersökningen "Risky Business, The Grasberg Gold Mine", som 1998 gjordes av organisationen "Project Underground" i Kalifornien, har floden Ajkwa en mycket högre koncentration av kemiska ämnen såsom koppar, järn, zink, bly och kvicksilver än den normala tillåtna nivån för dricksvatten. Samtidigt som vattnet är förgiftat dör skogarna.

Man befärar också att gruvan har förgiftat Arafurasjön som är rik på fisk och andra arter. Utan tvekan konstaterar man att den indonesiska regeringen måste ha vetat om miljöproblemen i området.

Protester

Det ekonomiska och politiska förtrycket har jämte miljöförstoringen lett till protester, ofta i form av mass-

demonstrationer. Från den 25 februari och fem dagar framåt blockerade hundratals demonstranter mot Freeport Inc. många platser i Västpapua och flera indonesiska städer, där papuanska studenter studerar. Deras huvudkrav var att guldgruvan skulle stängas. Detta ledde till att företagets kontor i Timika under några dagar var tvunget att upphöra med sin verksamhet.

Vicepresident Yusuf Kalla meddelade att gruvan inte skulle stängas. Han kommenterade inte miljöproblemen. Kanske berodde det på att Indonesien under 2005 erhöll en miljard USA-dollar i form av skatter och utdelning. Richard C. Adkerson, verkställande direktör för Freeport-McMoran Inc., meddelar i sitt svar den 11 januari på New York Times artikel angående situationen i gruvan att företaget har gett frivilliga bidrag på 40 miljoner dollar till samhällets utveckling. Sedan 1998 uppgår det totala bidragsbeloppet till 200 miljoner dollar. Man frågar sig onekligen vart dessa pengarna har tagit vägen, när västpapuanerna lever i fattigdom och misär.

Hendrik Amahorseja

Varför bry sig om världen?

Jag har det ju bra hemma! Och förresten har man ju hört att den där globaliseringen bara medför ännu mer elände och konflikter och nu har vi galna ko-sjukan till sist i Sverige i alla fall. Nä, stäng, gränserna, stäng öronen och sköt ditt så blir det mindre bråk... - eller?

Är det så att vi alla människor på den här planeten faktiskt angår varandra hör ihop? Behöver varandra och till och med behöver en gemensam god ordning för att leva tillsammans?

Är det kanske så att ju mer vi sett och förstått av världen ju mer känns den som hemma? Och ju fler människor vi mött och stötts emot, ju mer förstår vi oss på oss själva? För tro mig - folk är som folk är mest över hela jorden!

Vanliga människors inflytande

Samma sorger och glädje och samma osäkra livsvägar att vandra. Men spännande och utmanade, särskilt om man är ung i sinnet. Och just detta vad helt vanliga människor kan åstadkomma är det som jag tror fascinerar mig mest! Inte storverk av regeringar eller när faktiskt FN-insatsen i Liberia häromåret fick dödstalen där att rasa från en sorglig första plats i antalet döda per capita 2004, till bort från listan i år!!

Men det var enskilda, vanliga människor som startade FN! Ursprunget var vanliga uthålliga och hängivna människor som skapade, förenades och tog ansvar, fast vi inte tänker på det idag. För allting har ju börjat i det lilla. Med en person, med en modig eller hängiven grupp, med deras mobilisering av fler i steg efter steg.

Kvinnor i Östtimor

En eftermiddag i oktober 2005 satt jag med alla de kvinnliga parlamentarikerna i Östtimors lilla riksdag.

De berättade vad politiken betydde för dem. Deras tårar, livsöden, berättelsen från frigörelsen och kriget, visade mig att inget är att ta för givet. Ingen frihet, ingen god ordning, inget nationsbygge sker utan – just det – vanliga människors hjältemod i stort och smått.

Men tänker du. Jag som varken är en renodlad, negativistisk soffpotatis eller någon ädel frihetskämpe med både baby och gevär på ryggen – hur skall jag visa mitt engagemang?

Jo, säger jag – gå ihop med andra! Små, frivilliga föreningar av människor med gemensamt engagemang skapar världen lika mycket som de stora! Underifrån, Demokratiskt, Frivilligt. Till och med: *Vackert!* Vi upprätthåller det goda samarbetet i världen

Bli medlem!

Östtimorkommittén anses i riksdagen och av regeringen vara en del i den kompetenta resursbasen som skapar vårt lands Östtimor- och Indonesienpolitik. Det vi bygger upp kunskap om och sedan sprider information om i vår fina grupp har ett stort värde hemma. Och – ett stort, stort värde för timoreser, Acehbor och alla de folk som trodde världen inte visste eller inte brydde sig om hur de har det och vad de kämpar för!

Att lära mer, att visa engagemang, att resa, att berätta – allt är ju vardagens hjältemod. Vi skapar världen, vi vanliga vardagsmänniskor, när vi går samman. Mer än de redan stora, de redan etablerade. Världens väl beror helt enkelt på oss.

Kom med i Östtimorkommittén, du som har hjärta och intresse för Östtimor, Aceh och Västpapua!

Lotta Hedström, styrelseledamot i Östtimorkommittén och riksdagsledamot i Utrikesutskottet

Inbjudan till årsmöten

Vid Östtimorkommitténs årsmöte kommer Kenneth Lantz (kd) att berätta om den resa riksdagens kulturutskott gjorde i januari till Indonesien och Östtimor. Kom och lyssna, alla är välkomna! Dessutom kommer naturligtvis korta årsmötesförhandlingar enligt stadgarna att hållas. Föreningen ett Fritt Papua håller sitt årsmöte, så att årsmötesdeltagarna kan lyssna till Kenneth Lantz.

Kontakta Thomas Petersson, 08-24 97 25, eller Östtimorkommitténs ordförande eller Tommy Pollák, 08-27 24 27, för handlingarna till respektive årsmöte.

Dag: 3 april

**Tid: Föreningen ett Fritt Papua kl 18:30
Östtimorkommittén kl 19:00**

**Plats: Solidaritetsrörelsens Hus,
Tegelviksgatan 40,
Stockholm**

Förhoppningsvis har tidskriften nått Dig före årsmötena. Medlemmarna har fått särskilda kallelser.

Historisk chans i Aceh kan gå till spillo

Sida saknar administrativ kapacitet. Riksdagen bör ingripa!

Påhejad av miljö- och vänsterpartierna har regeringen höjt det svenska biståndet. Ironiskt nog kan detta emellertid leda till försämrad kvalitet! Sida får nämligen inte expandera sin verksamhet så att de nya pengarna kan användas på bästa sätt, t.ex genom att identifiera och satsa på de speciella aktörer som kan främja fred och utveckling till förmån för de fattiga med hjälp av mänskliga rättigheter och fördjupad demokrati. I stället gör man sitt bästa för att bli av med alla de nya miljonerna genom allmänt budgetstöd till samarbetsländerna och kollektiva multilaterala fonder, administrerade av t.ex. Världsbanken. Till råga på allt försvarar man operationen med behovet av samordning av det fragmenterade internationella biståndet. Nu måste riksdagspartierna gripa in! Nu handlar det nämligen inte bara om att spara på svensk byråkrati. Redan nu riskerar i stället svenska besparingar att stjälpa den historiska chansen att främja fred, mänskliga rättigheter och demokrati i Aceh efter tsunamin, och därmed även i Indonesien i stort.

Dålig biståndssamordning

Naturligtvis stämmer det att tsunami-biståndet plågats av dålig samordning. Men insikten är ytlig och hjälper oss lite om vi inte analyserar orsakerna. Dels har biståndet blivit nyliberalt. Otoliga statliga och privata aktörer konkurrerar om pengar och inflytande på bristfälliga marknader för att nå oklara mål. Dels saknar staten trovärdighet som ett gott alternativ. I Aceh har staten varit repressiv och är fortfarande auktoritär, korrupt och ineffektiv. Vill man förbättra samordningen måste detta motverkas. Men då behöver den vanliga hjälpen kombineras med stöd till demokrati- och fredsarbete, och det görs knappt. Se där det grundläggande problemet!

Hur ska detta gå till? I Sri Lanka visar norsk medling mellan regeringen och tamilgerillan, att det inte alltid är fruktbart att undvika de politiska motsättningarna och istället använda 'neutralt' utvecklingsbistånd som en morot för att skapa fred. Hjälpen efter tsunamin har försvårats av att regeringssidans aktörer och gerillan smygpolitiserar biståndet, prioriterat 'de sina' och därmed förvärrat konflikterna.

I Aceh har läget i stället förbättrats genom uttalat politiska fredsförhandlingar. Upplysta politiker, militärer och gerillaledare har kompromissat om hur makten ska delas och provinsen styras. Detta har följts av internationell övervakning och visst utrymme för civilsamhället, aktivister och media att agera kontrollerande tredje kraft.

Många säger att detta beror på att tsunamin gjorde Aceh till en internationell angelägenhet – men det gäller

ju Sri Lanka också. Det avgörande var i stället, att både GAM och den nya indonesiska regeringen insåg att ingen av parterna kunde vinna militärt – och att den gryende indonesiska demokratin framstod som en potentiellt mer fruktbar metod att hantera konflikterna än strider för och emot självständighet.

Stärk demokratin

Grundbulten är alltså att demokratin i Indonesien i allmänhet och i Aceh i synnerhet måste stärkas, så att den inte bara utgör ett potentiellt utan också reellt alternativ. Men medan framstegen beror mindre på det vanliga biståndet än på demokrati- och fredsarbetet, är problemet att det förra drunknar i pengar medan det senare negligeras.

Det är sant att fredsarbetet hittills ändå gått bättre än väntat. Både GAM och regeringen har visat god vilja. Gerillan har avväpnat och upplöst sig själv. Militären och polisen har demobiliserat. Fredsovervakarna är viktiga. Viss kompensation utgår för att hjälpa kombattanterna tillbaka till vanligt samhällsliv. Breda dialoger har arrangerats om hur Aceh ska styras, varvid även grupper ur civilsamhället deltagit.

Men nu hopar sig problemen. Varaktig integration i samhället av lokala krigsmän förutsätter att nya jobb skapas i ett någorlunda korruptionsfritt uppbyggnadsarbete. Det kräver övervakning genom ett starkare civilt samhälle och en fungerade demokrati.

Vidare förutsätter tillämpningen av de lokalt förankrade förslagen om hur Aceh bör styras, att Jakarta ger sitt medgivande. Presidenten, vicepresidenten och regeringen följer det mesta av fredsuppgörelsen – men den nationalistiska politiska oppositionen (inklusive Megawati) och konservativa militärer spjånar emot. Ett sätt är att försöka provocera fram en delning av Aceh i flera provinser och därmed blockera processen. En annan metod är att förhindra GAM och grupper i civilsamhället att delta med egna kandidater och partier i lokala val, vid sidan av Jakartas så kallade nationella partier.

Håller fredsavtalet?

Det viktiga är inte om valen som enligt fredsuppgörelsen skulle äga rum i april skjuts upp några månader. Det avgörande är att både GAM och marginaliserade civila grupperingar kan delta med rimligt gott resultat. Kan de inte använda demokratin för att främja sina perspektiv riskerar både fredsavtalet och uppbyggnadsarbetet att undermineras. Detta kräver mer än att den internationella övervakningsstyrkan får sitt mandat förlängt några månader. Det kräver också kraftfullt stöd till det civila samhället och till träning i politiskt arbete bland olika demokratiska grupperingar. Tiden är mycket knapp. Detta handlar inte om att gripa in i ett annat lands angelägenheter utan om att främja ett fredsavtal som även regeringen söker fullfölja.

Om det på så vis blir möjligt att varaktigt transformera striderna från slagfältet till politiken, kan Aceh dessutom stå modell för hur även andra konflikter kan hanteras genom meningsfull demokratisering. Alla de nationella och internationella politiska och ekonomiska aktörer som liksom Sverige räds konflikter och maktfullkomliga lokala militärer och politiker i Indonesien har alltså en unik chans att främja fred, utveckling och bättre administration genom mer demokrati!

Sveriges insatser

Vad gör då Sverige, med stolta traditioner i sådana sammanhang? Sida berör knappt frågorna i sina texter om tsunami-biståndet. I stället heter det att man vill främja samordning och att man hur som helst vet för lite om Aceh, saknar personal och inte kan göra något bra på egen hand – varför man valt att satsa nästan allt man har på enbart den internationella övervakningsstyrkan och Världsbanken.

Detta är lite märkligt. Det är väl Sida som ska anpassa sig till de komplicerade behoven, inte tvärt om. GAM har haft sitt högkvarter i Stockholm, så några kunskaper om och kontakter med parterna i konflikten måste UD och Sida ha. Vidare stödjer Sida själv sedan ett tiotal år forskning och informationsarbete med demokratirörelsen i Indonesien, inklusive i Aceh – varvid huvudfinansören Norge med ett eget program för mänskliga rättigheter numera handhar även den svenska administrationen. Potentiellt har vi alltså goda möjligheter att tillsammans med Norge bidra till det nödvändiga men åsidosatta freds- och demokratiarbetet. Vi kan helt enkelt gå in med precis de åtgärder för att främja civilsamhället, mänskliga rättigheter och demokratisk utveckling som behövs bäst och som skulle kunna få strategisk betydelse. På sikt borde länderna gå samman om en gemensam handläggare för dessa frågor. Jag säger inte att den internationella övervakningsstyrkan och Världsbanken är fel, men det räcker inte.

Biståndets inriktning

Sidas ansvarige för tsunamibiståndet Johan Brisman har i en nyårsdebatt i GöteborgsPosten försvarat det svenska agerandet med att fredsövervakningen och Världsbanksfonden minsann också främjar rättigheter och demokrati. Poängen är emellertid att de inte räcker för att främja rättigheter och demokrati. Övervakningen är enbart tillfällig och det indonesiska uppbyggnadsverket BRR (som Sverige stödjer via Världsbanken) klagar själv

över att man inte ens är bemyndigat att bidra till integrationen av lokala kombattanter i samhällslivet. Dessutom handlar det enda projekt som Världsbanksfonden till sist fått fram för att främja civilsamhället mest om att lära diverse NGOs god övervakning, 'modern management' och att skriva ansökningar som passar in i donatorernas rutiner. Återigen är kanske detta inte fel, men det sker t.ex. medan Sida under ett helt år avböjt mindre väl management-designade men strategiskt helt rätt tänkta förslag från en koalition av lokala civilsamhälleorganisationer om hur rättigheter och demokrati skulle kunna främjas. Om UD gör något annat på inofficiell väg vet jag inte. Men det värsta är att efter fredsuppgörelsen kan orsakerna till den bristande aktiviteten knappast ha att göra med att stöd till demokratirörelsen skulle vara politiskt kontroversiellt. Allt pekar istället på att Sida inte ens har administrativa resurser att ge sådant stöd!

Freds- och demokratistöd samtidigt

Naturligtvis kan jag ta miste på vad som bör göras. Men det är inte bara den norsk-svenskt stödda forskningen utan även de senaste rapporterna från de i Aceh-sammanhang mest välrenommerade 'East West Centre' och 'International Crisis Group' som pekar på behovet att kombinera uppbyggnadsarbetet med freds- och demokratistöd.

Ingen torde bestrida, att effektivt bistånd till fred- och utveckling som gynnar de fattiga förutsätter att vanligt folk får hjälp i sitt arbete för mänskliga rättigheter och demokrati. Det senare kräver i sin tur goda och konkreta analyser av lokala problem och möjligheter. Om det är sant att Sida inte har fått tillräckliga direktiv och resurser att ens ta vara på de egna kunskaper och nätverk som man byggt upp inom Indonesiens MR och demokratirörelse, bör alltså riksdagen omvärdera biståndspolitikerna. Under tiden bör så många av riksdagspartierna som möjligt träda in med ett brådskande gemensamt bistånd till meningsfull representation och val i Aceh – för att på så vis rädda den historiska chansen att främja både fred och utveckling!

Olle Törnquist

Professor i statskunskap och utvecklingsforskning vid universitetet i Oslo samt Academic Co-director vid The Indonesian Centre for Democracy and Human Rights Studies (Demos), Jakarta

Föreningen ett Fritt Papua och Östtimorkommittén ger ut den här tidskriften och behöver allt stöd den kan få för det. Ekonomiskt stöd kan Du ge genom att skicka ett bidrag till plusgirokonto 1 81 92-5 och ange *Merdeka* på talongen eller genom att sätta in en annons.

Brev till riksdagen om bistånd till Aceh

Med anledning av debattartiklar i Göteborgs-Posten om bistånd till Aceh skickade kommittén följande brev till ledamöterna i riksdagens utrikesutskott och några andra riksdagsledamöter den har kontakt med:

Östtimorkommittén har med stort intresse följt utvecklingen i Aceh under en längre tid. Den tragiska flodvåg, som orsakades av jordbävningen den 26 december 2004, orsakade som vi alla vet fruktansvärd förödelse i stora områden i Sydostasien och allra mest i Aceh. Sverige har på ett generöst sätt bundit sig att bidra till återuppbyggnadsarbetet, som underlättas av att striderna mellan den indonesiska armén och självständighetsrörelsen GAM upphört.

Nu har en spännande debatt om möjligheterna att förbättra bidragets verkan med avseende på fred och demokrati börjat och vi vill gärna göra Er uppmärksamma på den, ifall Ni inte sett den själva. Det är tre

artiklar i GP, som är tillgängliga på webben:

- <http://www.gp.se/gp/jsp/Crosslink.jsp?d=114&a=252205> (Olle Törnquist)
- Johan Brismans svar, <http://www.gp.se/gp/jsp/Crosslink.jsp?s=114&a=252999>
- Olles replik, <http://www.gp.se/gp/jsp/Crosslink.jsp?d=114&a=253375>

(Nb! tryckfel: återuppbyggnadsarbetet förkortas förstås BRR, inte på något annat sätt).

Vi uppmanar Er att beakta möjligheterna till förbättringar och lyfta fram dem i Utrikesutskottet, till biståndsminister Carin Jämtin och i övriga lämpliga sammanhang.

18 januari 2006

Gabriel Jonsson

Ordförande Östtimorkommittén

GAM upplöst

Fredsprocessen i Aceh har sedan ett fredsavtal undertecknades i Helsingfors den 15 augusti gått bättre än väntat (jfr. Merdeka nr. 26-27). I slutet av december lämnade GAM in sina sista vapen. Den 27 december upplöstes GAM vid i en ceremoni i Banda Aceh under vilken GAM-talesmannen Bakhtiar Abdullah skakade hand med Indonesiens president Susilo Bambang Yudhoyono (se DN 28/12). Två dagar senare hade de sista icke-lokala indonesiska soldaterna och poliserna dragits tillbaka från Aceh.

I januari hölls i Helsingfors samtal mellan Indonesiens vice-president Jusuf Kalla och GAM:s premiärminister Malik Mahmud samt utrikesminister Zaini Abdullah. Syftet var att skapa hållbar fred i Aceh. Även ordförande för Crisis Management Initiative, Finlands förre president, Martti Ahtisaari, deltog. Han prisade Jakarta och GAM för deras engagemang för att avsluta konflikten i Aceh. Malik Mahmud tackade honom för hans roll i fredssamtalen. Nästa steg i fredsprocessen är att fredsavtalet måste antas i lag av parlamentet i Jakarta. GAM skall förvandlas till ett

lokalt parti som endast agerar med fredliga medel. Val skall hållas under 2006.

Splittring om fredsavtalet

Den 15 januari meddelades det att "The Preparatory Committee of the Free Aceh Democratic" hade bildats med säte i New York och Stockholm. I ett uttalande undertecknat av 25 acehneser, varav 13 i exil, erkänner man de positiva sidorna av fredsavtalet den 15 augusti. Kritik riktas dock mot att processen fram tills undertecknandet inte kännetecknades av öppenhet och demokrati: alla GAM-medlemmar och civila organisationer var ej inbjudna att delta. Kommitténs syften är att fortsätta kampen för självständighet, att återupprätta Acehs suveränitet, att lägga grunden till en demokratisk och fri regering samt att fungera som en röst för de acehneser som varit exkluderade från fredsprocessen. Man uppmanar acehneser världen över att ställa sig bakom kampen.

Gabriel Jonsson

Om Du vill ta del av de ebrev som Östtimorkommittén då och då skickar ut med information, ska Du skicka ett e-brev om det till info@osttimorkommitten.se, eller, om Du läser det här på Östtimorkommitténs webbplats, klicka på *Kontakta oss*.

På Östtimorkommitténs webbplats lägger vi fortlöpande upp översättningar av nyhetsnotiser om Östtimor och Aceh. Adressen är www.osttimorkommitten.se, klicka sedan på *Nyheter* eller *Nytt på webbplatsen*.

Östtimorkommitténs medlemsmöte

Östtimorkommittén anordnade den 7 december på 30-årsdagen av Indonesiens invasion ett öppet medlemsmöte. Talare var Thomas Johansson från Lärarförbundets Stockholmskrets och riksdagsledamot Lotta Hedström (mp).

Thomas presentation

Lärarförbundets Stockholmskrets har utrustat Lärarnas hus i Östtimor. Utbetalningar har gjorts via Education International som även har hjälpt till med det praktiska arbetet på plats. Man driver nu ett projekt tillsammans med East Timor Teachers' Union för att förse landets skolor med vatten. Detta var anledningen till att Thomas i augusti besökte Östtimor under ca två veckor.

Hälften av landets skolor saknar rinnande vatten. För projektet har pilotskolor valts ut i Metinaro 30 km från Dili och i Atabe nära gränsen till Västtimor. I skolorna går det ca 300 elever och det finns ca 14 lärare. Dock finns det bara en dålig toalett i skolorna. Vatten finns nära många skolor i Östtimor men ledningar saknas. Av diabilterna som visades framgick tydligt spåren efter förstörelsevågen 1999. Thomas helhetsintryck var att tecknen på utveckling var få. Särskilt gällde detta infrastrukturen - bl.a. var elavbrotten frekventa. Kravet att skolundervisningen skall ske på portugisiska hade lett till att lärarna snarare hade blivit färre än vid förra besöket i maj 2002. Dili gav nu ett skräpigare intryck än då.

Frågestund

Det framkom att den komplicerade språkfrågan är svår att bedöma utifrån. Östtimoreser som var i exil under den indonesiska ockupationen 1975-1999 beslutade på politiska grunder att införa portugisiska som officiellt språk (jämte tetum). Fler och fler lär sig nu portugisiska men kunskaperna är ändå rätt svaga. Offentliga skyltar är skrivna på portugisiska. Barn utanför Dili såg ofta undernärda ut, likaså vissa lärare. De flesta människor lever på självhushåll.

Lottas presentation

Parlamentariskt utbyte mellan Sverige och Östtimor inleddes 2002. Projektet avslutas nästa år med att en delegation från Östtimor kommer hit i samband med riksdagsvalet. Temata för de sex svenska riksdags-

ledamöternas veckolånga vistelse i Östtimor i oktober var valprocedurer. Lotta menade att det finns ett verkligt behov av utbyte och relationsskapande. Positiva tecken nu var att parlamentsledamöterna har fått ett ökat medvetande om parlamentets och konstitutionens betydelse i ett läge då Fretilin starkt dominerar politiken. Ett problem för parlamentet är emellertid att många dugliga politiker går över till att arbeta för regeringen ("brain-drain").

Hennes huvudslutsats var att Fretilin står inför ett vägval mellan att upprätta en stark stat och att öppna för en förtroendeprocess; hur stark skall oppositionen vara? Utvecklingen kommer att påverkas av att antalet parlamentsledamöter skall reduceras från 88 till 65 i valet som troligen hålls 2007. Många är oroliga för att Fretilin vill behålla greppet om politiken i ett land där det anses finnas för många partier. Det finns en oro för att Fretilin är för dominerande. Att hålla val i Östtimor är ingen lätt procedur. Ändå kommer valprocessen bli en värdeämätare på demokratins tillstånd i landet. Vilket språk valkampanjen skall hållas på är inte bestämt.

Landets oljeintäkter har börjat investeras i en oljefond för att kunna användas för utvecklingsändamål även efter det att oljetillgångarna har sinat. Regeringen känner till landets utvecklingsbehov men gemene man saknar kunskap om fonden. Östtimor vill inte hamna i en skuldfälla och har därför som princip att inte ta utlandslån. Man vill även bli medlem av Association of Southeast Asian Nations: det behövs för den ekonomiska utvecklingen. Det finns en potential för att utveckla hantverksprodukter som ännu ej börjat tas till vara.

Frågestund

Sverige ger budgetstöd till Östtimor. Däremot importeras ingenting från landet. Kvinnomisshandel är ett stort problem i Östtimor, vilket hänger ihop med att kvinnorna nu opponerar sig mot männens dominans. Rättsväsendet är svagt utvecklat men håller på att byggas upp. Det finns en kulturell föreställning om att kvinnor inte skall ägna sig åt politik. Till följd av ockupationsåren drogs dock kvinnorna med i politiken och är bättre representerade i parlamentet än i flera andra länder.

Gabriel Jonsson

Merdeka & ÖsttimorInformation ingår i medlemsavgiften i Föreningen ett Fritt Papua och i Östtimorkommittén. Du kan också prenumera på tidningen. Glöm inte bort att betala Din medlemsavgift eller förnya prenumerationen.

Ger Du ekonomiska gåvor till föreningarna, får Du som tack tidningen gratis.

Tidningen skickas även gratis ut till massmedia, politiker och tjänstemän, som arbetar med Papua, Östtimor och närliggande frågor.

Hjälp oss att betala tryck och distribution genom att betala eller ge oss ett bidrag.

Chega! - Nog!

Chega! Nog på portugisiska, så heter CAVR:s slutrapport över brotten mot de mänskliga rättigheterna under Indonesiens ockupation av Östtimor. International Center for Transitional Justice (ICTJ) var de första som publicerade rapporten, vilket de gjorde på sin webbplats den 30 januari. Rapporten finns på flera språk, bland andra engelska, och är tillgänglig på internet, se <http://www.etan.org/news/2006/cavr.htm>.

Det är National Security Archive, ett forskningsinstitut för internationell politik i Washington, som gjort rapporten tillgänglig.

Vad är CAVR?

CAVR är den 2001 före självständigheten av FN tillsatta kommissionen för mottagning, sanning och försoning. CAVR är den portugisiska akronymen för kommissionen, som började sitt arbete 2002.

Hur har slutrapporten behandlats?

Rapporten överlämnades av CAVR till president Xanana Gusmão den 31 oktober 2005 och av honom till

- regeringen och parlamentet den 28 november, då han också tog avstånd från en del av CAVR:s rekommendationer i rapporten
- FN:s generalsekreterare i samband med säkerhetsrådets möte om Östtimor den 23 januari, och denne ska överlämna den till säkerhetsrådet, där Gusmão ska tala, i mars.

En viktig del av CAVR:s uppdrag är att offentliggöra sin slutrapport.

Vad står i den?

CAVR har behandlat brott mot de mänskliga rättigheterna begångna under tiden 25 april 1974 till 25 oktober 1999.

Rapporten omfattar 2.500 sidor. Nästan 8.000 vittnesmål från offer och vittnen har samlats in liksom vittnesmål från fler än 1.400 förövare. Kommissionen har hållit 216 försoningsmöten på bynivå.

Kommissionen uppskattar att drygt 18.000 icke-stridande dödats eller försvunnit och att minst 84.000 dött genom svält och sjukdomar.

Massavrättningar, tvångsförflyttningar till befästa byar och tortyr i olika former, bland annat sexuellt våld, var vanligt. Indoneser lurade av östtimoreser deras barn eller kidnappade dem helt enkelt för att ta dem med till Indonesien. Och det är inte några enstaka fall utan gäller tusentals barn. Ibland fick de det bra i Indonesien, men de berövades ändå ibland sin identitet och alla

kontakter med sina föräldrar.

Kommissionen konstaterar att 3.000 dödades i inbördeskriget mellan Fretilin och UDT 1975 före invasionen.

I rapporten konstateras att våldet före och efter folkomröstningen i augusti 1999 var systematiskt planlagt och styrt av indonesiska officerare ända upp till högsta rangen. Den civila indonesiska administrationen i Östtimor och regeringen kände till strategin och stödde den.

Rapporten framhäver Indonesiens och det internationella samfundets misslyckande att fullgöra sina lagliga och moraliska plikter att ställa förövarna inför rätta.

CAVR rekommenderar att Serious Crimes Units (SCU) mandat förnyas och att säkerhetsrådet bör upprätta en internationell tribunal.

Rapportens förslag beträffande ersättning till offren är: "De ständiga medlemmarna av säkerhetsrådet, särskilt USA, men också Storbritannien och Frankrike, som gav militärt stöd till den indonesiska regeringen mellan 1974 och 1999 och är förpliktigade att upprätthålla de högsta principerna för världsordningen och freden och skydda de svaga och sårbara, (borde) hjälpa Östtimors regering att ge offren för brott mot de mänskliga rättigheterna under den indonesiska ockupationen skadestånd."

Också Portugal är ansvarigt och bör betala skadestånd för att ha möjliggjort invasionen och inte ha gjort allt för att förhindra den. Portugal gjorde sedan för lite för att befolkningens rätt till självbestämmandet skulle kunna förverkligas.

Vidare sägs i rapporten: "Företag som gjorde vinst på vapenförsäljning till Indonesien under ockupationen av Östtimor (borde) bidra till skadestånden."

Bevis för att USA stödde Indonesien

Rapporten hävdar att USA var medvetet om de indonesiska invasionsplanerna men blundade för dessa och för att av USA levererade vapen skulle användas.

National Security Archive har ställt mer än 1.000 tidigare hemligstämplade dokument till CAVR:s förfogande. Dokumenten visar att fem olika USA-regeringar stött invasionen och ockupationen. Bland annat har fartyg köpta från den amerikanska flottan använts för patrullering, transporter och till och med beskjutning av Östtimor med granater. Två tidigare amerikanska flygplan användes för att beskjuta Dili vid invasionen och ett Baucau. Fallskärmsjägarna var också utbildade av USA. Av USA levererade flygplan var väsentliga för Indonesiens förmåga att slå ner motståndet genom flera kampanjer som förorsakade befolkningen stort lidande.

Under hungersnöden vägrade USA att medge att den primära orsaken för att östtimoreser dog i tusental var Indonesiens säkerhetspolitik. USA:s stöd var viktigt för den fortsatta ockupationen, säger kommissionen.

Den demokratiska kongressledamoten Barney Frank, som aktivt stödde Östtimors sak under 90-talet, är inte överraskad. Han var en av dem som arbetade hårt för att få den amerikanska regeringen att stoppa Indonesien.

Också Storbritannien, Nya Zeeland och Australien kände till Indonesiens invasionsplaner i förväg utan att försöka stoppa dem.

Fretilin och Falintil kritiserar

Men rapporten väjer inte heller för att kritisera motståndsrörelsen Fretilin och gerillaarmén Falintil. "Representanter för Fretilin svarade med att begå allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna ... fängslanden under usla förhållanden och avrättningar utan någon form av rättegångar som på minsta sätt tillgodoser internationella krav på rättvisa rättegångar."

Av de 5.108 olagliga avrättningarna, som rapporterats till kommissionen, begicks 67,6 % av indoneser medan 25,4 % begicks av Fretilin/Falintil.

Gusmão avvisande

Gusmão har avvisat två rekommendationer från kommissionen att säkerhetsrådets ständiga medlemmar, Indonesien och Portugal samt länder som sålde vapen till Indonesien och stödde Indonesien ska betala skadestånd och att den särskilda enheten för allvarliga brott vid Dilis domstol ska återupprättas för att undersöka och avgöra alla brott under ockupationen.

"Jag har frågat mig själv om det ligger i vår nations intresse, som måste omfatta social harmoni, att anta ett

förfarande, som enligt vad en del av mina vänner säger mig ska ge rättvisa och som kommer att pågå i många år och kanske fördröja konsolideringen av demokratin som pågår i Östtimor och Indonesien. Jag har kommit fram till, efter brett rådslag med folket, att det inte är fallet."

Han har också sagt att rekommendationen att ta upp varje brott begånget efter 1975 lätt skulle kunna leda till "politisk anarki och socialt kaos".

Indonesien avvisar rapporten som ensidig och enbart byggd på rapporter från Östtimor.

Den australiska regeringen har ställt sig tvivlande till delar av rapporten, särskilt avseende Australiens roll under det diplomatiska spelet, som ledde till självständigheten, 1999.

Berömvärd rapport

CAVR:s slutrapport visar att kommissionen under ordförande Aniceto Guterres Lopes har varit mycket modig och grundlig i sin kartläggning av våldet strax före och under ockupationen.

På grund av den svenska vapenexporten till Indonesien 1977-1985, som mest 85 miljoner kronor 1982, borde även Sverige och de då inblandade företagen bidra till skadestånd till drabbade östtimoreser!

Rapporten har också ett längre avsnitt om de åtgärder som kommissionen anser behövs för att minska risken för förnyat våld. Dessa är delvis tillämpliga på en mängd andra konflikter runt om i världen, där vi tyvärr fortfarande ser ett stort antal brott mot de mänskliga rättigheterna. Det internationella samfundet bör därför noga beakta dessa förslag.

Tommy Pollák

Dödsskjutningar vid gränsen

En eldstrid mellan östtimoresisk polis och "inkräktare" från Västtimor vid gränsen den 6 januari resulterade i tre dödsoffer. Dödsoffren uppgavs först vara f.d. pro-indonesiska milismän. De ingick i en grupp på sju personer som hade försökt infiltrera distriktet Bobonaro längs gränsen när de upptäcktes.

Indonesiens regering begärde omgående en gemensam utredning av händelsen, som enligt regeringens version hade ägt rum då fem personer fiskade i gränsfloden Malibaka. Polisen ville arresteras indoneserna som emellertid vägrade att gå med på detta. Indoneserna försökte beslagta polisernas vapen men de blev i stället ihjälskjutna. Kort efteråt meddelade Östtimors regering att det på grund av den pågående regnperioden var osannolikt att inkräktarna skulle ha fiskat. Anhöriga till de döda och de två personer som flydde uppgav dock några dagar senare att de ihjälskjutna hade fiskat.

Protester och motreaktioner

Tre dagar efter händelsen anklagade Indonesiens regering Östtimors polis för att ha brukat övervåld och begärde igen en gemensam utredning. En parlamentsledamot begärde en ursäkt. President Susilo Bambang Yudhoyono uttryckte önskemålet att utredningen skulle vara konstruktiv och inte emotionell för att inte skada försoningsprocessen mellan länderna. Omkring 1.500 f.d. milismän brände samma dag i Atambua (i Västtimor) bilder av president Xanana Gusmão. Dagen efteråt lämnades två av de tre döda över till Indonesien. Det tredje offret skulle på släktingarnas begäran begravas i Östtimor.

Östtimors utrikesminister José Ramos-Horta deklarerade tre dagar efter incidenten att offren var misstänkta milismän som hade tagit sig in illegalt och attackerat poliserna. Premiärminister Mari Alkatiri sade två dagar därefter att Indonesien bär det primära ansvaret, i och med att landets myndigheter inte

kontrollerade männens rörelser. Därför agerade poliserna i självförsvar mot de illegala inkräktarna: Alkatiri uppgav att de saknade resehandlingar. En rekonstruktion av händelsen som gjordes en vecka efter att den hade ägt rum bekräftade Östtimors version av händelseförloppet. I den gemensamma undersökningen av händelsen enades länderna i februari om att intrånget var illegalt, att östtimoresisk polis hade skjutit dem, att de sköts på Östtimors territorium och att fallet skulle behandlas av en domstol i Östtimor. Någon slutrapport förelåg dock ej.

Testfall

Forskaren Alexandra Retno Wulan vid Centre for Strategic and International Studies skrev i *Jakarta Post* den 14 januari att hanteringen av denna händelse utgör ett testfall för relationerna mellan Jakarta och Dili. Xanana Gusmão sade några dagar senare före sin avresa till New York att händelsen inte skulle skada relationerna.

Gabriel Jonsson

Oljeavtal Östtimor-Australien

Östtimor och Australien undertecknade den 12 januari ett avtal om utvinning av olje- och gasfyndigheter i Timor-havet. Undertecknandet hade föregåtts av förhandlingar mellan april 2004 och november 2005. Enligt Australiens utrikesminister Alexander Downer innebär avtalet att ett ramverk finns för exploateringen av fältet Greater Sunrise, men det är oklart när arbetet inleds.

Avtalet fördelar intäkterna lika och länderna fryser sina anspråk på jurisdiktionen över och gränsdragningen i Timor-havet i 50 år (det tidigare förslaget skulle ha gett Australien 82 % av intäkterna och Östtimor 18 %). Avtalet måste ratificeras av både Australiens och Östtimors parlament för att träda i kraft.

Det bedömdes att avtalet kan ge Östtimor ytterligare fyra miljarder USA-dollar. Landet skulle då inalles tjäna omkring tio miljarder dollar från Greater Sunrise under 40 års tid. Därtill kommer att Östtimor redan nu erhåller 90% av intäkterna från Joint Petroleum Development

Area, vilket enligt Downer kan betyda sammanlagda inkomster på 15 miljarder dollar.

Kritik

Australiska Timor Sea Justice Campaign kritiserade att avtalet fryser anspråken på områden i Timor-havet och menar att Östtimor har mer rätt till olje- och gasfälten än Australien. Även East Timor and Indonesia Action Network i USA hävdar att avtalet inte till fullo tillfredsställer Östtimors intressen och menar att det hade varit bättre för landet att hålla ut längre. Man menar dock att avtalet förmodligen var det bästa Östtimor kunde få ut med tanke på trycket från Australien och oljebolagen att lösa gränsdragningsfrågan samt de ojämlika maktförhållandena mellan länderna. I Östtimor uttrycktes framförallt oro över att regeringen hade samtyckt till att avstå från de egna anspråken på Timor-havet.

Gabriel Jonsson

Guvernörsval i Västpapua

Val till guvernörs- och viceguvernörsposten hölls i Västpapua den 10 mars. Ungefär 1,43 miljoner människor var registrerade som röstberättigade. Det totala antalet vallokaler var 4.066. Några smärre incidenter ägde rum - till exempel demolerade människor som inte var på vallistan, trots att de hade blivit registrerade, totalt en vallokal i södra provinsens huvudort Jayapura - men överlag sågs det att valet gick lugnt till.

Det var fem "par" som kandiderade till guvernörs- och viceguvernörsposten. På valdagen kl. 22:00 visade preliminära resultat att Barnabas Suebu och hans medkandidat Alex Hasegem ledde. Ett slutgiltigt valresultat beräknas bli klart inom några dagar.

Plan att dela upp Västpapua

Valet hölls i skuggan av den indonesiska regeringens planer på att dela upp Västpapua i tre nya provinser. Befolkningen har demonstrerat mot planerna och skrivit petitioner. Även kyrkornas råd har förklarat att de

stödjer folkviljan i den här frågan. Kort sagt har befolkningen gjort allt inom de ramar som Indonesiens demokrati tillåter, men regeringen i Jakarta visar fortfarande inte några positiva tecken alls.

"Den centrala regeringen under ledning av Susilo Bambang Yudohyono och Yusuf Kalla visar samma inkonsekventa attityd som den tidigare regeringen (Megawatis)", sade människorättsaktivisten M Arfiandi Fauzan vid en konferens i Jayapura den 9 mars. Han tillade att regeringen inte respekterar att befolkningen har accepterat lag nummer 21 från 2001 angående speciell autonomi, som en utväg för att lösa olika problem i Papua. Alla debatter, alla offer och erkännandet av civilsamhället i Papua har regeringen inte alls värderat", säger han. Ungefär samma uppfattning uttrycker den lokala parlamentsledamoten, Ferdinand Yatipai.

Hendrik Amahorseja

Östtimor och FN nu

Östtimors situation behandlades i FN:s säkerhetsråd den 23 januari. Det gällde generalsekreterarens lägesrapport grundad på UNOTIL:s rapport för tiden från den 18 augusti 2005 till den 18 januari i år med planeringen fram till avslutningen den 20 maj. Samtidigt överlämnade president Xanana Gusmão Mottagnings-, sannings- och försoningskommissionens (CAVR) slutrapport till generalsekreteraren.

FN har varit i Östtimor sedan september 1999, när INTERFET, International Force for East Timor, lett av Australien sändes till territoriet för att sätta stopp för det proindonesiska våld, som uppstod efter att folkomröstningsresultatet tillkännagetts. Sedan kallades uppdraget UNTAET, United Nations Transitional Administration in East Timor, under 1999-2002 och UNMISSET, United Nations Mission of Support in East Timor, under 2002-2005. Sedan den 20 maj 2005, benämns uppdraget UNOTIL, United Nations Office in Timor-Leste. FN hade först en stor militär styrka som sedan blivit allt mindre med allt större andel civila. UNOTIL består av 45 civila, 60 militära rådgivare och 16 civilpolisier. UNOTIL:s mandat går ut den 20 maj 2006, 4 år efter självständigheten.

Östtimor vill ha FN kvar

Av olika skäl vill Östtimor självt att FN:s närvaro ska fortsätta efter den 20 maj och helst med en större styrka. Ett beslut ska fattas av säkerhetsrådet. Men olika länder har haft olika inställningar redan till UNOTIL.

Rapporten för UNOTIL presenterades av FN:s generalsekreterares representant i Östtimor, japanen Sukehiro Hasegawa.

Han framhöll att "stora framsteg i fredsbyggandet" gjorts, men att freden fortfarande förblivit "bräcklig" i ett land som vann självständighet så sent som 2002. Och sade: "Den nationella kapaciteten på mycket tekniska områden som rättsskipning och finanser förblev ytterst svag. Det hade blivit uppenbart att stöd av utländska rådgivare, särskilt inom dessa två områden, kommer att behövas några år."

Vid en särskild presentation av rapporten sade Hasegawa: "En delegation för att fastställa behoven inför valen, som arbetade i november 2005, drog slutsatsen att för att valen skulle bli fria och rättvisa behöver Östtimor internationell hjälp och en stark politisk närvaro."

Han sade också att rådet noga borde beakta ett brev från Östtimors premiärminister, som ber om fortsatt internationell hjälp efter den 20 maj. Brevet ber om upprättandet av ett särskilt politiskt kontor i Östtimor.

UNOTIL:s plan för avslutning av uppdraget innebär en övergång till ett förhoppningsvis hållbart utvecklingsramverk bland annat med en UNDP-koordinator placerad i Östtimor.

Brev från Mari Alkatiri

Både Östtimors premiärminister Mari Alkatiri och president Xanana Gusmão deltog i mötet. I ett brev till Kofi Annan före mötet hade Alkatiri skrivit att han bad FN att överväga upprättandet av ett "särskilt politiskt kontor" ("Special Political Office") i Östtimor med uppdragen:

1. Hjälp att genomföra val genom att ge regeringen tekniskt och logistiskt stöd.

2. Civila rådgivare ... kritiska områden som har kvarstående behov av säker och stadigvarande hjälp, nämligen rätts- och finanssektorerna.

3. Östtimor behöver fortfarande hjälp med utbildning av polisier. Även om detta fås genom bilaterala arrangemang, så är det viktigt att behålla FN:s deltagande i utbildningsprogrammet. Också för att med tanke på de kommande valen 2007 och behovet att säkra en utvidgad dialog och samarbete mellan östtimoresiska och indonesiska säkerhetsenheter för att förebygga spänningar och konflikter längs gränsen. Vi tror att stationering av omkring 15 till 20 'militära förbindelsepersoner' som en del av det 'särskilda politiska kontoret' skulle vara av yttersta vikt."

Gusmão sade ungefär samma sak i sitt tal inför säkerhetsrådet.

Fortsatt stöd

Ländernas representanter i säkerhetsrådet var alla, i sina tal, överens om fortsatt stöd till Östtimor. Hållningen till ett särskilt kontor varierade dock.

Indonesiens uttalande var intetsägande, vilket inte kan överraska.

Australien, som bidrar med personal till UNOTIL, uttryckte att det kommer att ge fortsatt mycket omfattande stöd, men sade inget om ett fortsatt FN-mandat.

USA:s uttalande innehöll heller ingenting om ett nytt mandat, men väl en kommentar om att man väntar på generalsekreterarens kommentarer till CAVR:s slutrapport.

Portugal menar att det internationella samfundet fortsatt kommer att vara engagerat i Östtimor efter den 20 maj, men föreslår inte uttryckligen ett nytt mandat.

Österrike, som just nu är EU:s ordförandeland, uttalade sig å hela EU:s vägnar, när dess representant sade att en liten, tidsbegränsad politisk FN-närvaro efter den 20 maj 2006 skulle vara till nytta.

Till nytta i förberedelserna för och genomförandet av president- och parlamentsvalen, som är planerade till maj 2007 och för att stödja en hållbar ekonomisk utveckling.

Beträffande kommissionen för sanning och vänskap

upprättad av Indonesiens och Östtimors regeringar i november 2004, sade EU att det är fortsatt djupt bekymrat över föreskrifterna om amnesti i dess statuter och hävdar kraftfullt att de två regeringarna bör se över dessa. Att angripa straffrihet genom att ställa de för allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna skyldiga inför rätta är av avgörande betydelse för den långsiktiga utvecklingen av Östtimor, som en del av en process som också söker fred och försoning lika väl som förstärkning av laglydnaden.

Danmark ställde sig bakom EU-uttalandet och uttryckte förhoppningen att CAVR:s slutrapport snart skulle offentliggöras för att hjälpa det timoresiska folket att få klarhet om sitt förgångna.

Storbritannien uttalade sig lite försiktigare: "Det kan finnas skäl för att upprätta en liten FN-närvaro i landet som efterträdare till UNOTIL."

Frankrike uttalade sig klarare för ett nytt mandat och bad generalsekreteraren att komma med ett förslag i

nästa rapport.

Kina sade att ett särskilt politiskt kontor skulle hjälpa till att göra valen framgångsrika och ville att säkerhetsrådet skulle besluta om lämpliga åtgärder.

Brasilien delade Portugals uppfattning, medan Tanzania uttalade sig för ett politiskt kontor.

Sverige är inte med i säkerhetsrådet under den nuvarande perioden.

Östtimorkommittén är av uppfattningen att Sverige ska verka för största möjliga FN-närvaro i Östtimor även efter den 20 maj 2006, också ett politiskt kontor utöver de olika FN-organens kontor. Det skulle ge stödet nödvändig tyngd och kunna balansera Världsbankens inflytande på utvecklingshjälpen. Den timoresiska statsapparaten är ju, vilket är naturligt, svag i många avseenden.

Tommy Pollák

Riksdagsmotioner: Indonesien och Västpapua

Till årets riksdag har två motioner om Indonesien och Västpapua skrivits av Lotta Hedström (mp) tillsammans med några andra miljöpartister.

Indonesien

Motionärerna vill att regeringen skall uppmärksamma problemen med mänskliga rättigheter för tidigare politiska fångar och kristna i Indonesien.

Sammanfattning

Även om 2004 års allmänna val i Indonesien väckte många förhoppningar om reformer av det samhälle som diktatorn Suharto efterlämnade efter 30 år vid makten, hade ett knappt år senare inga förändringar ägt rum vad gäller läget för de mänskliga rättigheterna.

Mer än en miljon människor mördades bestialiskt när general Suharto tog makten genom en statskupp i oktober 1965. Hundratusentals människor arresterades. De satt fängslade i över tio år utan några rättegångar som bevisade deras brott. År 1975 blev de frisläppta, men de har inte fått tillbaka sina medborgerliga rättigheter och den egendom som konfiskerades.

De radikala muslimska gruppernas väpnade attacker mot kristna i de östra delarna av Indonesien har blivit färre, men när det gäller rättigheterna för den kristna minoriteten i landet att utöva sina tro, kvarstår problemet i samma omfattning som tidigare. Att hålla gudstjänst i en kristen familjs hem som ligger i ett område där majoriteten är muslimer betraktas som en brottslig handling för att sprida kristen lära i syfte att konvertera muslimer till kristendomen.

I många delar av landet har radikala muslimska grupper med hjälp av myndigheterna tvingat kyrkor att stänga. Religionsfriheten och yttrandefriheten är fortsatt satt ur spel.

Indonesiens muslimska prästerskapsråd har utfärdat två intoleranta "fatwor" (lagar). Den första från 2004 säger att muslimer inte ska hälsa på sina kristna grannar och vänner vid firandet av Jesu födelse den 24 december. Den andra som utfärdades 2005 är emot pluralism och tolerans mot människor med annan tro.

Dessa yttringar av bristande respekt för religionsutövning och för hur tidigare politiska fångar kan återinlemmas i samhället är exempel på att de mänskliga rättigheterna långt ifrån är säkrade i Indonesien.

Västpapua

Motionärerna vill att regeringen aktivt ska verka för att västpapuanerna ska få ett tillfälle att verkligen utöva sitt självbestämmande om självständighet.

Sammanfattning

Västpapua var tidigare en holländsk koloni. I mitten av 1960-talet under ledning av FN slöts ett avtal om Västpapua mellan Holland och Indonesien. Enligt avtalet skulle en folkomröstning genomföras under principen "en man en röst" men en sådan har inte genomförts. Indonesiens regering samlade ihop 1.025 personer i en indoktrineringskampanj och förklarade att folket hade deklarerat sin vilja baserad på allmän

Fortsättning på sidan 16

Den aktuella situationen i Västpapua

Rapport från Yoppy Mambrasar, Forum Coalition for Papuan Independence, Manokwari

Papuaner fortsätter att protestera mot den militära närvaron ute i byarna i hela landet. Vi lever i ständig skräck, trots att vi haft "autonomi" i fyra år.

Den indonesiska regeringen borde se att det största problemet i Västpapua är just detta: majoriteten av alla papuaner lever i skräck på grund av alla poliser och militärer, men i stället skickar de bara mer militärer hit. Indonesiens försvarsminister Juwono Sudarsono har sagt att ytterligare 15.000 soldater ska skickas hit de närmaste fem åren, och just nu planerar Indonesiens armé att förlägga en ny stor militärbas i Sorong, på västra sidan av Fågelhuvudhalvön.

Svårt att leva

Befolkningen i Sorong protesterar och vi försöker hjälpa dem. Själva har jag tänkt åka dit, men det är svårt att få pengarna att räcka till en båtbiljett.

Jag har tidigare jobbat som turistguide i Arfakbergen söder om Manokwari, men nu får jag inga sådana jobb, eftersom det inte längre finns några turister att guida. Alla militärer och att det blivit allt svårare att få resa hit har skrämt bort dem. På grund av detta får min familj inte tillräckliga inkomster. Två av våra söner har fått sluta skolan för att vi inte längre kunde betala terminsavgiften.

Ingen frihet

Det här är en följd av den politiska situationen, allt hänger ihop. Vi papuaner kan inte fritt säga vad vi vill. Ute i byarna kan inte människor ens röra sig som de vill. Militären kan stämpla dem som separatister.

Många människor har blivit ihjälskjutna, gripna eller utpekade som separatister bara för att de sagt vad de tyckt om politik eller deltagit i protester. När jag själv deltog i en demonstration tidigare i år blev jag slagen med batong. Flera ben i min hand skadades och jag var tvungen att gå till läkare för vård.

Vi accepterade autonomilagen för att vi trodde att vi skulle få tillbaka våra mänskliga rättigheter. Men militär och polis behandlar vårt land som en stridszon och fortsätter förtrycka oss, den infödda befolkningen. De behandlar oss som djur, att autonomilagen garanterar oss rättigheter spelar ingen roll.

Självbestämmande

Sammanfattning av den politiska situationen: den nuvarande olyckliga situationen har en direkt politisk konsekvens. Den hindrar det papuanska folkets möjligheter till självbestämmande och självständighet.

Vi, folket i Västpapua, kämpar fortfarande för att försöka bryta den indonesiska koloniala dominansen och den utländska kontrollen som blev en följd av "det fria valet" 1969. Den absolut viktigaste punkten i den här kampen är att Västpapua måste få möjlighet till en folkomröstning.

Vi, den infödda befolkningen, måste till sist få rätten att uttrycka vår vilja och bestämma själva. Mer än en halv miljon människor har redan fallit offer för övergrepp och brott mot de mänskliga rättigheterna i vårt land.

Autonomimotstånd

Den 12 augusti 2005 demonstrerade papuaner i hela Västpapua. Vårt budskap var att vi förkastar lagen om regional autonomi och ger tillbaka den "autonomi" till parlamentet i Jakarta.

Vi är den papuanska civilbefolkningen. Vi blir fortfarande offer för militära övergrepp och brott mot mänskliga rättigheter, så som vi blivit ända sedan 1960-talet. De flesta av oss lever fortfarande under fattigdomsstrecket.

Vi behöver en nationell och internationell dialog mellan Indonesien, FN, USA, Nederländerna och västpapuanernas företrädare, så att vi kan samtala om Västpapuas politiska framtid. Vad vi däremot inte behöver är fortsatt indonesiskt styre över Västpapua.

Provinsregeringen i Västpapua är korrupt, nepotistisk och gör i verkligheten ingenting för att genomföra de utvecklingsprogram som politikerna säger ska hjälpa den papuanska civilbefolkningen. I stället deltar provinsregeringen i den exploatering av våra naturresurser som utförs av Jakarta och andra utländska intressen.

Det papuanska folket önskar självständighet från det indonesiska styret. Vi vill bli fria och vara en självständig nation i världen.

YOPPY MAMBRASAR

Översättning: Gustaf Görfelt (journalist). Artikeln är skriven i december 2005.

Rättelse

I nummer 26-27 av Merdeka & ÖsttimorInformation blev namnet på Indonesiens justitieminister Hamid Awaludin fel på sidan 19 i artikeln *Fredsavtal i Aceh*. Vi beklagar.

Påverka!

Skriv till Din riksdagsledamot och tala om hur Du tycker att riksdagen och regeringen ska verka för att främja Västpapuas sak, utvecklingen i Östtimor, återuppbyggnaden i Aceh och demokratin i Indonesien. Adressen är *namn*, Riksdagen, 100 12 Stockholm.

Båtfolket från Västpapua

Onsdagen den 18 januari 2006, ungefär klockan två på eftermiddagen lokal tid, upptäckte Australiens kustbevakning en främmande båt vid Cape York i norra Australien. Det var en traditionell 25 meter lång kanot utrustad med utombordsmotor. På masten hade den OPM:s flagga ”Morgonstjärnan”. I båten fanns 43 personer.

De lämnade staden Merauke fredagen den 13 januari, klockan 03:00. Det sägs att det egentligen var två båtar, men en av båtarna fick maskinhaveri. Dessutom var vädret mycket dåligt. Bara en båt kunde därför fortsätta sin resa till Australien.

Begärde asyl

Efter ankomsten begärde de 43 personerna - sju barn och 36 vuxna - omedelbart politisk asyl. Enligt Louise Bryne från det Melbournebaserade Australia West Papua Association hade flyktingarna tagit sjövägen, därför att den vanliga vägen - att gå över gränsen till Papua Nya Guinea - nu är mycket besvärlig på grund av att den är hårt kontrollerad och bevakad.

Hon tillägger att det bland de asylsökande finns studenter från olika delar av Västpapua. En av dessa

flyktingar är studentledaren Herman Wainggia, som tidigare hade suttit många år i fängelse för sina politiska åsikter och aktiviteter.

Osäkert öde

Indonesiens nya ambassadör i Australien, Teuku Mohammad Hamzah Thayeb, säger att det finns inga orsaker för västpapuaner att söka asyl och att de inte är kriminella. Från Jakarta meddelas det att också president Susilo Bambang Yudhoyono har garanterat gruppens säkerhet om de skulle komma tillbaka.

Men Australiens senator Kerry Nettle från det Gröna Partiet säger att ambassadör Thayeb:s garanti inte skall tas på allvar. Han tillägger att den nya indonesiska ambassadörens säkerhetsgaranti för de västpapuanska flyktingarna om de skulle åka tillbaka inte är trovärdig. Det utbredda förtrycket av frihetsrörelsen i Västpapua är ju väl dokumenterat.

I väntan på ett besked om asyl från myndigheterna har de västpapuanska flyktingarna förflyttats från det australiska fastlandet till flyktingläger på Christmas Island i Indiska Oceanen.

Hendrik Amahorseja

Annons

Seminarium

Västpapua – en nedtystad konflikt

Utvecklingen i Västpapua diskuteras med utgångspunkt i *Dödlig tystnad – en bok om FN:s svek* av Thomas Petersson.

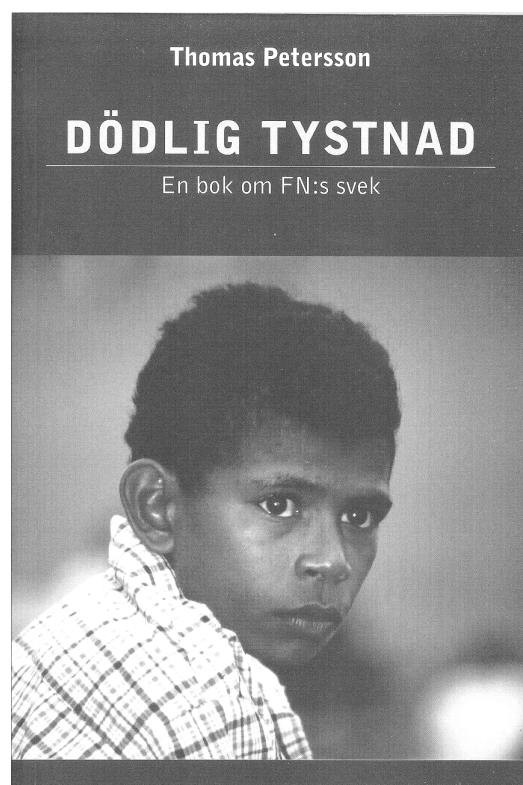
Tid och plats: onsdagen den 19 april klockan 18.00 i ABF-huset i Stockholm (Sveavägen 41)

Medverkande:

- Örjan Bartholdson, kanslichef på SwedWatch
- Luciano Astudillo, riksdagsledamot (s)
- Thomas Petersson, journalist och författare

Samtalsledare: Gabriel Jonsson, ordförande i Östtimorkommittén

Arrangörer: Hjalmarson & Högberg Bokförlag och Föreningen ett Fritt Papua

B

Porto betalt

Avsändare:
Östtimorkommittén
c/o Pollak
Wiboms väg 12
171 60 SOLNA

Kom ihåg att anmäla adressändring.

Fortsättning från sidan 13

konsensus om att ansluta Västpapua med ”moderlandet” Indonesien.

Sedan integrationen med Indonesien, har levnadsvillkoren för befolkningen blivit allt sämre. Papuaner betraktas som en underklass i sitt eget land och lever i fattigdom och misär. Enligt den indonesiska tidningen *Kompas* (22/3 2005) lever 80 % av befolkningen i fattigdom. Situationen bekräftas av den indonesiska hälsoministern, Siti Fadilah Supari, som har sagt att undernäringen i området är den värsta i hela

öriket.

Inte bara fattigdomen utan också läget för de mänskliga rättigheterna i Västpapua är svårt och förvärras. De som begått brott går fria från rättsvisan.

På grund av förtrycket och misären har västpapuanerna krävt att FN genomför den utlovade folkomröstningen om självständighet. Deras otröttliga strävan har så sent som i juli 2005 fått gehör bland annat från ledamöter i USA:s kongress.

Sammanfattning: Gabriel Jonsson

Kortfakta

Västpapua

Yta	421.981 km ² , jämför med Sveriges på 449.960 km ²
Högsta berg	Puncak Jaya 5.033 m ö h (evigt snötäckt)
Klimat	1.800 till 3.000 mm nederbörd/år, 19 till 28° C
Befolkning	2.366.000 (år 2003)
Etnicitet	Ungefär 250 stammar papuaner. Sedan Indonesien övertog administrationen har transmigranter (immigranter) flyttat in från Indonesien
Språk	Officiellt språk är Bahasa Indonesia, befolkningen talar fler än 300 papuanska dialekter
Religion	Kristendom, animism och islam
Styrelseskick	Indonesisk administration, Västpapua är numera uppdelat i två (tre) indonesiska provinser
Huvudstad	Jayapura var Västpapus provinshuvudstad, när Västpapua var en enda provins, och har ungefär 250.000 invånare
Näringsliv	Världens största guldgruva och den tredje största koppargruvan ägda av det amerikanska gruvbolaget Freeport McMoRan. Naturgas, trä och plywood exporteras, jordbruk.

Östtimor

Yta	14.870 km ² , jämför med Skånes på 11.027 km ²
Högsta berg	Tat Mai Lau 2.963 m ö h
Klimat	Tropiskt kustklimat med mycket regn
Befolkning	924.642 (år 2005), jämför med Skånes 1,15 miljoner
Etnicitet	Ett 30-tal grupper
Språk	Förvaltnings språket är portugisiska, som bara talas av en mindre del av befolkningen, vars umgängesspråk är tetum. Bahasa Indonesia talas också av de flesta. Det finns över 14 ursprungsspråk.
Religion	90 % katoliker, 5 % muslimer, 3 % protestanter
Styrelseskick	Republik med parlamentarism
Parlament	88 ledamöter, Fretilin är största parti
Huvudstad	Dili
President	Xanana Gusmão
Valuta	Landets valuta är USA:s dollar
Näringsliv	Naturtillgångarna är olja och gas i Timorsjön söder om ön, guld, silver och mangan. De hittills viktigaste exportvarorna är kaffe och kopra. Viktigaste handelspartner är Indonesien, Australien och USA.

Tommy Pollák